

ADATTÁR.

IFJ. PÉCZELY JÓZSEF LEVELEZÉSE ÍRÓBARÁTAIVAL.

(Első közlemény.)

Péczely József — Bajza Józsefhez.

I.

Debreczen, 1831. ápr. 24.

Tekintetes Úr!

Hazaifui igaz örömmel olvastam a' Néhai Hasonlíthatatlan Hazafi 's költő Kisfaludy Károly tiszteletére állítandó emlékről szülő hirtetést. Azólta semmi közelebbi tudósíttatásunk, fog-é, 's mennyiben valóságga válni a' magas szép gondolat? Részemről óhajtanám, e' legnemesb igyekezetet nem tsak minél clébb, hanem olyan formán betelyesedve látni, mely a' pallérozott külföld előtt is betsületére vána Nemzetünknek. Ilyen gondolkozással vagyon szerentsém a' Tekintetes Úrnak, mint a' Boldogútt, 's ezen ötet 's Nemzetünket egyenlően ditsóító szép gondolat közönségesen tudvalévó igen buzgó barátjának kezéhez, az ide zárt 100 Vftokat általküldeni, többekre is ajánlván magamat, ha a' dolognak a' tőlem említett módon lejendő kivitele kivánni fogja. Nem kételkedem, hogy más a' szépet betsülő, Hazájokat, 's ennek dicsőségét szerető leikes Hazafiai, annyival többet készek lévén ezekért tenni, mennyivel több értékek, 's módjok nagyobb mint nékem: nem sokára álni fog az emlék, mely egyszersmind halhatatlanítani fogja a' költőt, a' Mivészt, 's a' mind kettőt szült jeles Hazát.

Leirom ezen alkalmatossággal, 's közlöm az Aurora jövendő lelkes Fojtatójával, egészen más foglalatosságim között, a' Megsirathatlan véletlen halála hire vételével gondolt egy pár Magyar és Deák soraimat nem mintha azokban valamely különös becsét helyeztetnék, hanem rész szerént hogy ezzel is kijelentsem a' Boldogútt eránt való tiszteletemet, rész szerént, hogy másokat, kik nálamnál e' részben is többet tehetnek, többekre és nagyobbakra serkentsék:

Szebben nem szóltt, sem nemesebben senki nem érzett
Mint Ó: Emberiség, és Haza: nyelve sirasd.

Non animus major, nec sermo cultior ulli
Hunc genus humanum, hunc patria lingua geme.

Többire nagy betsű barátságát kikért, telyes tisztelettel maradok
Tekintetes Uraságotnak
Debretzen 24-a Apr. 1831.

alázatos szolgálja, esmeretlen,
de igaz tisztelője
Péczeley Jó'sef.

(M. N. M. könyvt. kéziratár. 1850—80. 219 sz.)

II.

Debreczen, 1831. dec. 13.

Tekintetes Úr!

Vagyon szerentsém jelteni, hogy a' Kísfaludiakat vettem; rajta leszek, hogy minél előbb elkeljenek; már egynehányat Ifjaink közt kiosztottam, de árok ezeknek is, a' nálunk uralkodó szokás szerint, tsak az innepek után fog fizettetni; mihelyt a' pénz kezemhez jön, haladék nélkül küldeni fogom az egészszet ily nemes tzelra való fáradozásért nem lévén helye a' jutalomnak, s nekem az ajánlt 10 k. példány elfogadására annyival kevesebb okom, mivel én már régen előrefizettem 2 példányra Eggenberger Úrnál.

Szeméremmel vallom meg, hogy az emlékre Tisztársaimon kívül senki előre nem fizetett volna, a' mit az illendőség határáig tenni lehetett, mindent megtettem; ebben talán a' Cholera által okozott zürzavar, rendkívül való költségek is lehetnek ok; jövő Debretzeni vásárkor az ekkorig által vett 8 ezüst forintokat, és még netalán gyüvendő summat léssen szerentsém általküldeni.

Nagy betsű barátságába továbbra is ajánlott, változhatatlan tisztelettel vagyok

Tekintetes Uraságotnak

Debretzen 13-a Dec. 1831.

alázatos szolgálja
Péczeley Jó'sef.

(M. N. Muzeum kvtára. kézirat. 1850—80. 219 sz.)

III.

Debreczen, 1832. jan. 17.

Tekintetes Úr!

A' kezemhez küldött 10 Kísfaludiból distrahaltam 8-at, de még ebből is kettőnek kinn az ára; de hogy a' többszörös számolgotástól megkiméljen a' Tekintetes Urat, 's hogy a' tzelra megkívántató summa minél előbb és minél inkább szaporodjék, ezennel vagyon szerentsém küldeni mind a' tiznek — a' részemre ajánlt 10-dik ajándék exemplárt köszönnév, de el nem fogadván — egész árát 60 ezüst forintokban.

Az emlékre ismét gyült egynehány forint ifjaink között 's van reménységem, hogy több is gyül: azért a' listát még magamnál tartom, de mihelyt egy kis summa öszve gyül, haladék nélkül küldöm a' pénzel

együtt. Ha a' neveket — talán az Újjságokban leendő hirdetés végett — addig is szükséges lenne közleni, méltóztassék parántsolni.

Ezúttal vagyon szerentsém kedveskedni Historiai munkámmal, és két rendbéli kis Gyűjteménnyel, melyek közzül egyiket az én apróságaim teszik, másikat tanítványaimé. Szerentsésnek tartom magamat, hogy az elsőben barátságos tiszteletnek és nagyrebetsülésemnek némü próbáját adhattam a' Tek. Úr eránt.

Ide rekesztek ugyantsak 1 Ex. Historiát Tek. Schedel Úr számára vegye kedvesen egy esmeretlen tisztelőjétől, úgy szinte a' Lantot és Epigrammákat, melyekből kérek egyet általadni.

A' mi még hátra van, azzal alig merek alkalmatlankodni. Lantot mind öszve a' két Pakétban küldök 50-et; ebből a' maga, a' Tek. Schedel Ur, úgy szinte a' Tek. Vörösmarty, Német Lajos és Orvosi Gyakorló Csétsi Imre Urak számára, — kiknek kérem tiszteletemet általadni, — 5 explumot kifogván, a többi megmaradó 45 Ext a' lehető legjobb móddal kérném distraháltani 40 xrijával pengőben; ha pénz gyűl, méltóztassék megtartani, minthogy én úgy is küldenék innen, a' mi t. i. gyűl és gyűlni fog az emlékre.

Itt még nem határozódikik bátorságom; következik a' másik, ennél nagyobb, alkamatlanabb kérésem. Az Epigrammákat ezen nyomban kapom ki a' Typographiából, nem hogy beköttetni, de tsak boritékot nyomtatni, mint akarám, időm nem vólt. Mind ez, a' mit sok utánna járasommal tehettem — 100 Explum ithon egyyetlen egy se maradt. Nem tudom, mikor lessz ily jó módodom elküldésekben: azért bízván a Tek. Úr barátságába, azzal az alázatos kéréssel küldöm, hogy Naturpapirosba tsinosan befűzetvén, méltóztassék elébb is az 5 felyebb említett Urak és maga számára 5-öt átvenni, azután mindazon Uraknak, valakik az Epigrammákban előjönnek és Pesten laknak, egyet egyet ajándékozni 's hogyha még ezeken kívül lesznek a' Tek Úrnak jó baráti kirkról hiszi, hogy kedvesen veszik, ezeknek is, mert azok bizonyosan az enyimek is. A' mi megmarad azt per 12 xr. ezüst distrahálni és azokból a' kötés árát kifogni, a' többit a' Lantból bejövő pénznel együtt megtartani. Reménylem, hogy ezen bajban készek lesznek a' Tek. Uron könnyíteni Német Lajos és Csétsi Imre Urak, tisztelt Jó barátim. Ki nem mondhatom, milyen nagy gondtól fognak ezzel, a' Tek. Urak engemet megszabadítani, 's mely igen lekötelezni. Az Isten mentsen meg mindent az ide való Typographiától és könyvkötőtől. A lant bizonyság, hogy én a papirost, mely egyedül állott rajtam nem kiméltem 's mint elronták közül akaratul a' könyvnyomtató és kötő. Rész szerént talán még jó, hogy az Epigramma így elkéssett, mert az idevaló Compactor legalább nem rontott rajta. Mikor fogják mindkettőnek nyomtatását elvégezni — noha mindöszve is 500-ra van az Auflage — mikor lehetnek következésképen mindeneknek kezén, nem tudom: mert a rossz gazdálkodás és két árkusnak egésszen elrontása által kifogytunk a' papirosból, ha tsak különösen nem committáljuk, 's akkor is mely hosszas várákozás után jutunk hozzá! Ezt — en passant — tsak azért írom, hogy a Tek. Urak, hallván, mi kis városiak mitsoda bajokkal küszködünk, melyeknek ott híre sints, annyival inkább betsül-

jék boldogságokat, minket pedig, ha ily körülmények közt restelkedünk vagy talán vonakodnánk is, menthetőbbeknek találjanak. Ha végre megjelen a' könyv, legyen az a' legjelesebb, köz kézre juthatásának egyedülvaló módja az elajándékozás: így az igaz a' tziel elérődik, a' munka, ha nem olvastatik is, legalább esmertetik, de a' Szerzőnek hova tovább ürülvén erszénye, elmegy kedve az ekként szerezhető drága esmeretségtől. A' Németi Pál nekem, a' réztáblán kívül, többbe van 300 frtnál; belőle több száz Exemplárok distrahaltattak már az irt módon, de pénzért alig annyi, hogy az interessét érne; így a' Capitalis apródonként egészen elvész. A' Pallas Debrecinával tsak nem azon módon vagyok. 'S ez nem tsak az én sorsom; ez a' másoké is.

De most látom, hogy bátorságom túl ment kezdődő esmeretségünk,' barátságunk' határán: méltóztassék Tek. Uraságod megengedni, s' első alkalommal egy hosszabb, — alkalmatlanabb commissiókkal tele levéllel megbosszulni.

Nagy betsü barátságát kikért, megkülönböztetett tisztelettel vagyok
Debr. Jan. 17 d. 1832

A' Tekintetes Urnak

alázatos szolgálja
Péczeley Jó'sef

U. i. Hogy valakinek kétszer ne találjak küldeni, instálom feljegyeztetni és velem majd közöltetni, az Epigrammákban előjövő Urak közzül kik részeltetnek Pesten.

(Nemz. Muz. kvt. 1850—80/219 sz.)

Péczeley József — (?) -hez.

Debreczen, 1834. jan. 14.

Tekintetes Úr,

Igen Tisztelt Barátom Uram!

A' Lant — minden fájdalom épen onnan, honnan legkevésbé várná az ember, gördített akadályok' 's fondorkodások ellenére is, újra megjelent; nem e' lessz-é az utolsó, nem tudom. Bátorkodom eggyel ide zárva kedveskedni; igen örülnék, ha tetszését Kedves Barátom Uramnak megnyerné. Tek. Bajza Úrnak¹ kérem a' másikat barátságos tiszteletem 's azon jelentésem mellett által küldetni, hogy Eggenberger nekem mind eddig sem számolt az első évi Lantokról és Epigrammokról.

T. Kalós úr által már több ízben vett nagy betsü ajándékaiért alázatos köszönetemet ezúttal jelentve, igen becses barátságát kikért, tisztelettel maradok

Debreczen, Jan. 14. d. 1834.

alázatos szolgálja
Péczeley Jó'sef.

(N. Muz. 1850—80. 219. sz.)

¹ Ebből tűnik ki, hogy tévesen állítja az, a ki ezt a N. Múz. kéziratrában elhelyezte, hogy e levél Bajzához szól.

Péczy József — Bajzához

Debreczen, 1834. márc. 5.

Tekintetes Úr,
Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Becsés levelét 's példányimról mellé zárt tudósítását vettem alázatos köszönettel, 's újabb bocsánatkéréssel, hogy, szándékomon kívül, annyi alkalmatlanságot okoztam. A' pénzt mint már máskor, úgy emlékezem irtam is, kérem a Kisfaludy emléke' Cassájába a' nálam fizetett Summáig, melly is 17 ezüst forint azaz VCZ 42 f. 30 xr. befizettetni, a' fenn maradó 8 f 55 xrt pedig a megmaradt példányokkal együtt ezen biztos alkalomnak általadatni.

Hosszas betegeskedésem után most már jobban vagyok; de még sem mondhatom egészségem' egészen helyreállottnak.

Nagy betsü barátságába ajánlott teljes tisztelettel maradok
Debreczen, Mart 5. d. 1834.

alázatos szolgája, barátja
Péczy Jó'sef.

(M. N. Múzeum kézíratt. 1850—80/219.)

Péczy József — Fáy Andrásához.

I.

Debreczen, 1839. máj. 11.

Tekintetes Úr,
Tisztelt Barátom Uram!

A' hirlapokból olvasám, hogy Török Pál elválasztatott Pesti predikátornak. Távoztával mi igen sokat veszítünk, hiszen ő sem örömet váltik meg tőlünk, nem kivált Kis Ujszállástól, hol annyira szeretteték, hol Kapitány Illésyben egy testi lelki jó barátot hagy hátra. Én csak baráti kötelességem teljesítem, midőn őt a tőlem jól 's csak jó oldaláról ösmértet Pesten, hol még ösmeretlen, tisztelt barátimnak, azok közt a Tekintetes Úrnak, úgy is mint az Ecclesiai dolgok' egyik kormányzójának előre ajánlom, s általa ajánltatni kérem többi barátimnak is, mint nemcsak igen szép míveltségű, egyenes lelkű férfiut, hanem mindenek felett, mint tiszta forró keblű hazafit is.

Örömmel láttuk volna a' Tekintetes Urat újra a' haza képviselői' disztorában; de ha — mint mi értesítve vagyunk, — a' Pesti fényes közönség jobbnak ítélte a' dolgoknak hazulról kormányzására honn hagyni: örvendünk, hogy a' választás oly derék férfiakra esett; vajha sok hasonlókkal dicsekedhetnék kedves hazánk!

Nagy betsü barátságába zárt megkülönböztetett tisztelettel maradtam a' Tekintetes Úrnak

Debreczen, Maj. 11. d. 1839.

alázatos szolgája
Péczy Jó'sef.

(M. N. Muz. kézirat. 1899./15. sz.)

II.

Debreczen, 1842. máj. 24.

Tekintetes Úr,
Igen tisztelt Barátom Uram!

Iskolánk nevében addig is, míg ez maga tehetné kötelességét, méltóztassék a 'Tekintetes Úr alázatos köszönetemet elfogadni becses tudósításáért, 's azon készségért, melyet Iskolánk java iránt, az írt legatumnak, minél előbb átszolgáltatása által bizonyítani méltóztatott. A mily kedves, meglepő volt rám nézve a' boldogult derék férfiúnak iskolánkról lett megemlékezése; oly kellemesen hatott reám, méltóztassék elhinni, a' Tekintetes Urnak egy ösmeretlen részéről ily kitünő, ritka megtiszteltetése. Tehát nem épen csak a' *meus conscia recti*, elismerés is vár — 's lehet-e e' jelenlél szebb? — a taps — haszonkeresés nélkül tántorítatlanul küzdőre. Az ifjabb Pitt életében olvastam, hogy lelkes hazafiai, többen egynél, kik őt csak nevééről, kiket ő nevééről sem ösmert, hasonló módon nyilváníták iránta nagybecsüléseket. Én a' Tekintetes Urnak több ily kitüntetést, de máskor hasznot anyagilag többet, lelkemből kívánok. A' pénz' áttételének rövidebb útját nem találtuk, mintha a' Tekintetes Úr Pesten B. Sinánál az idezárt Adresse szerént a pénzt letenni méltóztatik, melynek itt azonnali kifizetését a' Báronak itteni fizető hivatala megígérni szives volt, 's melyről azután mi innen Iskolánk pecsétével megerősített nyugtatványt fogunk küldeni.

A' hitem szerént sok világtalanok szemeit megnyitandó kis munkának óhajtva várom megjelenését.

Igen becses barátságába zárt, különös tisztelettel maradtam a' Tekintetes Urnak

Debreczen, Máj, 24. d. 1842.

alázatos szolgája,
tisztelő barátja
Péczyel Jósef.

Kívül: Tekintetes Nemes Ns. és Vitézlő Fáji Fáy András Urnak, több t. Megyék' Táblabírájának, a' m. Academia' tiszteleti tagjának s. a. t.

Megkülönböztetett tisztelettel Pesten.
Kéretik minél előbbi kézhez küldetése.

(N. Muz. kézír. 1850—80/183.)

III.

Debreczen, 1842. jun. 14.

Tekintetes Úr,
Igen tisztelt Barátom Uram!

Becsés ajándékát tisztelettel 's egyszersmind alázatos köszönettel vettem; le nem tettem kezemből, míg végig nem olvastam, annyira lelkemből valónak merítvék nagyrészt az irottak. Lehetetlen, hogy óhajtott hatásuk ne legyen. Csak a' 3 évi egyházi restauratio, kétlem nem lenne-e *pejor medicina malo*. 'S két állaton különösen megakadt szemem: 1., hogy a' Debreczeni r. Collégiumnak alig volna több 60 ezer pf. capitalisánál, 's a' Patakinak még kevesebb. Tudomásom szerént a'

Patakinak is van kétannyi, a' Debreczeninek még több. E tárgyban pár év előtt én küldtem felvilágosítást a' Tekintetes Úrnak; nem tudom, hogy esett a' tévesztés. 2., hogy Ágost. hitvallásuaknál az Inspector praesideal az egyházmegyei és egyházkerületi gyűlésekben. Ezzel én tavalyi Pesten létemkor ellenkezőt tapasztaltam, a' Supdlis gyűlésen egymás mellett elnöki székekben ülve látván Mélt. Prónay Albert és Supdens Severini Urakat.

A' Néhai Tek. Vékony Úr' legatuma iránt úgy rendelkezünk újabban: hogy innen Pestre készülő Mélt. Rhédey Ferencz Úr kérésünkre le fogja fizetni az 1000 e. frtot, átveszi a' Collegium nyugtatványát, 's a' mellett kifizeteti ott a' pium legatumot; oda vagyunk tehát bátrak a summának kifizettetését alázatosan kérni, hogy leküldésével több alkalmatlanságot ne okozzunk; az eddig okozotról is bocsánatot kérünk, 's kegyességét a' Tekintetes Úrnak megújítva alázatosan köszönjük.

Bátor vagyok egy hasonnmű új kéréssel terhelni a' Tekintetes Urat. Főtiszt. Püspök Tóth Páparól számomra bizonyos summa pénzt küldeni — előre feltett kegyes engedelmével — a' Tekintetes Úr kezéhez; esedezem, méltóztassék átvenni. és B. Sina v. D... (nem olvasható) urak útján — ha ezt is nem sokalnék; valami 3,000 rf. lesz — kezemhez küldeni; az idezárt Pápára szóló csomót pedig ugyanazon alkalom által, mely a' pénzt elhozza, vagy ha elébb vetődnék valamely alkalom, elébb is elküldeni, 's ugyancsak a' másik ide mellékelte — Tek. Fogarasy Úrhoz siető tárgyban írt — leveletem Pesten megadatni.

Bocsánatot kérve sokszoros alkalmatlanságomról, igen nagyra becsült barátságába rekesztett, a' legőszintébb tisztelettel vagyok

A Tekintetes Úrnak

Debr. jun 14 d. 1842.

alázatos szolgája, barátja
Péczyel Jó'sef.

Ezen nyomban jelenti pénztárnokunk, hogy M. Rhedey Ferencz Úr már a pénzt kifizette; e' szerént méltóztassék a' Tekintetes Úr a' pénzt magánál tartani, mig érte küldend a' tisztelt Úr.

(N. Muz. 1850—80. 183. sz.)

IV.

Debreczen, 1844. márcz. 26.

Tekintetes Úr,

Különösen tisztelt Barátom Uram!

Sietek tisztelettel tudósítani, hogy nagybecsű levelét tegnapi napon vettem, 's Király Mihályt illető részét azonnal közlöttem Senator Derecskey Úrral, nem különben T. Poroszlai Senator Úrral, kinek most legnagyobb befolyása van a' közdolgozókba 's hihetően rövid nap főbíránk lesz. Mindketten egész készséggel ajánlák pártfogásokat. Április 'végén lesz a' csődület; addig még többekkel is közlendem a' dolgot. Folyamodása, csatolványaival együtt — nagybátyjától Sziládi Károly Úrtól

küldve — ugyancsak tegnap érkezett hozzám; ennek benyújtására Derecskey Urat kértem meg.

Sokszorosan igen becses ajándékát a' Tekintetes Úrnak alázatosan köszönöm; bátor leszek átvételére az ajánlt első alkalmat használni.

A' Superintendens választás' ügye minél tovább halad, annál bizonyosabbnak hiszem annak a' haladás érdekében leendő eldöntését, a' haladási pártot mindig úgy tekintve mint egy növekedő fiatal, a' Conservatívokat, mint egy aggott öreget, kit maga az idő gyengit naponként, midőn amazt csak erősíti.

Társaságunk újjából rendezését ohajtom kövesse minél előbb annak országos pártoltatás alá vetetése. A' közelebbi nagygyűlés alkalmával volt egy párszor conferentiank e' tárgyban Zsoldos, Tarczy, Horvát Mihály, Hetényi, Vállas, Balog, Szontagh Urakkal, de mivel kevesen voltunk, 's az időből is kimaradtunk, némely általános észrevételek után abban állapodtunk meg, Vállas Úr írjon maga neve alatt valamelyik hirlapban, a' Conferentiában felmutatott 's nagyjából megösmertetett dolgozatja nyomán. Ezen dolgozat gondolom közölni fog a' Tek. Úrral Vállas Úr által.

Magamat igen becses barátságába ajánlva, a' legőszintébb tisztelettel maradtam

A' Tekintetes Úrnak

Debreczenben, Mart 26 d. 1844.

alázatos szolgája

Péczeley Jó'sef.

Kívül: Tekintetes Nemes N. és vitézlő Faji Fáy András Úrnak, a' m. Academia tiszteleti tagjának, több t. Vmegyék Táblabirójának megkülömböztetett tisztelettel.
Kalap utca 207 d. szám. Pesten.

(N. Muz. kézír. 1850—80/183.)

Péczeley — Toldyhoz.

I.

Debreczen 3a Sept 1832.

Tekintetes Doktor Úr,

Kedves Barátom Uram!

Aug. 26 d. én és feleségem betegen haza érvén, azolta többet feküdtünk mindketten; nekem, ki tanítványim examén sem leheték jelen, még most is alig van annyi erőm, hogy irhassak. A' leveleket — szám szerint 79 — isakugyan öszveszedtem, s' ígéretem szerint küldöm; talán még fog a' Napam Asszonynál több is találkozni. Én inkább többet, mint kevesebbet kívántam küldeni; sietve nem is tettem úgy a' választást, mint talán, ha több időm lett volna, tettem volna: Kedves Barátom Uram nagyobb gonddal megolvastván, megfogja tudni ítélni, mi mások sérelme nélkül közölhető, mi nem. Igen betses barátságát továbbra is kikért, telyes tisztelettel maradok

Tekintetes Doktor Úrnak

alázatos szolgája, barátja

Péczeley Jó'sef,

Annak idejében vissza instálja az özvegy kedves leveleit.

II.

Debrecenben Jan. 10 d 1835.

Tekintetes Úr!

Igen váratlan volt előttem a' Bettelheim Úr kéziratának hozzám utatítása, nem csak a' mennyiben világszerte tudva van, hogy nekem a' Sidó nem Fachom (hogy a' *Hebraizáló Etymologus* vizsgálatát egyszer elvállaltam, az csak az én Társaság' parancsolati iránt való nagy tiszteletemet, s egyebet semmit sem mutathatván) hanem annyiban is, a' mennyiben a' Szerzőtől levél által megkérve lévén, a' vizsgálat jó előre egyenesen deprecáltam, részint sok elfoglaltatásim, részint az Orientalis nyelvekben nem elég jártasságom' — s' mit elhallgaték, minthogy megkérve valék, a' lehető partium studium' elkerülése tekintetéből is. Azt nem is emlitem, hogy csak kevéssel azelőtt küldöttem be, bár nem sok lapra, de sok munkába és fáradságba telt vi'sgálatomat két más kéziratról, 's ezt annyi sok helybeli részint hivatalos rendszeréni, részint nem rendes Literarium és Debutationalis munkák által lett elfoglaltatásom közbe. Nem azért tehát, mintha fáradságom sajnálnám, hanem épen a' Társaság és Tudomány érdekít tartva magam — előtt, hogy egy — *homme de métier* által teendő, minden esetre, Competensebb 's kielégítőbb vi'sgálatnak, a' magaméval, mely legfeljebb is csak szükségben segítő lehetne, útját el ne zárjam, a' kéziratot ezennel tisztelettel visszaküldöm.

Azomba, hogy már hijába ne vándorlott légyen hozzám, minthogy kuriositásból, ha csak mint dilettans is csak ugyan meg nézegettem: közlöm észrevételeimet, mellyeket ha talán használ a' tudós Szerző, nem csak kevesebb bajt okozand leendő Vi'sgálójának, hanem kedvezőbb itéletre is tarthatand számot. Javalnám tehát:

1. A' kézirat ugy a' mint van, a' Társaság által kinyomatás végett elfogadható semmi esetre se lévén, dolgozza még egyszer szerző úr végig, és legalább felényire huzza össze, mire jónak látnám, ha az egész Bevezetést a' többi részek közt eloszlatná, azaz, a' melyeket ott a' betűkről, szónyomozásról, képzőkről, ragasztékokról szóló részekben mond, a' magok legalkalmasabb helyeikre iktatná, mely által sok ismétlés és szószaporítás kerültenék el.

2. Noha ezen munka a' czimlap szerént a' Magyar Grammatica egészítő része akarna lenni: sokkal bővebben beszél abban a' sidó, mint a' Magyar nyelvről; fordítsa hát ezentúl különösebb figyelmét a' Magyarra.

3. Dicsérettel megesmerve a' Szerzőnek, idegen nemzet' léte, a' Magyar nyelvben kedvesen meglepő előmenetelét: figyelmeztetem a Magyar nyelv szabályai ellen, kivált a' szók összevektetésében, elrakásában, az igék' határozott és határozatlan formáiban helytelenül való élésben ejtett hibáira. Ilyenek az *Ajánló levélben: Édes Hazámnak — ajánlja a' Szerző, e' helyett: Édes Hazájának . . . Engedj M. Ország, ha . . . e' helyett: Engedj meg M. Ország, hogy . . . Hogy is nevezze téged az . . . e' helyett: Hogy is nevezzen téged az . . . Reménylhetjük, hogy egy dicső nyelvalkotmányt végbe visszük, e' helyett . . . vizünk végbe, azaz készítünk. Itt épen lappang a' veszedelmes kőszirt, e' helyett:*

Éppen itt lappang. Mért ne mondjuk is: Szeretjek? e' helyett Mért ne mondjuk ezt is... Akarunk ugyan, kell is Grammatikánkat támasztani... e' helyett: Akarjuk ugyan, kell is Grammatikánkat támogatni... E' következő szókat: bémutatoom, bélálni, támaszó, élellen, hibásan használja a' szerző ezek helyett; megmutatom, általlátni, támasz, élettelen, vagy nemelő. Lehetetlen, hogy közhelyben hagyást nyerjenek az írónak ezen szavai is: maghang, velhang, hozjárás, tőljövés, nakviszony, banviszony, twiszony, uviszony stb.

4. Helyben nem hagyható szabadságban él a szerző a szók származtatásában is, nevezetesen sokféle kiejtést tulajdonít a' Sidó betűknek, hogy így a' Magyar és Sidó szavak' atyafiságát 's közös eredetét megmutathassa. Azt mondja p. o. hogy a' ן úgy ejtetett ki, mint t, gy, d, ty. Ezenkívül megengedi a szavak betűinek mindennemű általtételeit. Így igen könnyű a' Magyar és 'Sidó szavak közt atyafiságot találni. Sok erőltetett szószármaztatásai közül csak egyet említek: ember magyar szót אבנא (anya fija) szavakból származtatja. Én ennél könnyebben hitelt adnék annak is, ki a' magyart a' Spanyol hombre-ből származtatná.

5. A' kéziratot, mely sok helyen igen hibás, szinte olvashatatlan, ha újra dolgozza, tisztábban, nagyobb gonddal írja v. irassa le.

És ezek az én e' tárgybeli barátságos észrevételeim.

A' mi a' reám újabban bízott másolás végrehajtását nézi, igyekszem mentül elébb 's mentül jobban eljárni abban is, noha az itt, ha csak magát az iratást nézem is, nem könnyű dolog. Egyetlen egy jó írónk, egy 70 esztendőös öreg siket néma, kinek egész életében irás volt foglalatossága, már általam megpróbáltatott, de szemei, kezei gyengeségével mentvén magát, ily válalattól idegen. Akárkire bizni nem lehet; 's még különben jó íróra is nem mindenre bizhatnók e' drága kincsünket. Alkalmasint magam szeme előtt kell valamely beletanítandó értelmes ifjú által leiratnom; csak hogy ilyen ha találkozik is, ennek magának is, helyzeténél fogva, sok elfoglaltsága van. Mind emellett is rajta leszek, hogy a' kijelelt időre, ha csak lehet, a kivánt más, készen legyen.

Utóljára beküldött vizsgálatim felől, noha már azólta több rendbeli leveleit voltam szerencsés venni a' Tekintetes Úrnak 's közelebb kérdést is tettem irántok, máig sem tudom, kézhöz mentek e', hanem ha hallgatását magyarázom úgy a' Tekintetes Úrnak, hogy vette; mert ha nem vette volna, nem mulasztotta volna el sürgetni felküldetésöket. Így hiszemben vagyok a' régibb Theophrastus vizsgálata felől is; mert még ekkorig bizonyosan csak azt tudom a' Tekintetes Úr leveleiből, hogy a' Hebr. Etymologus-ra tett észrevételeim kézhez mentek, ezt is hogy tudom, azon szerencsétlen körülménynek tulajdoníthatom, hogy — a' tőlem egyszersmind felküldött — eredeti munka eltévedt. Nem került, e még elől? — Különös tisztelettel vagyok

A' Tekintetes Úrnak

alázatos szolgája
Péczy.

III.

Tekintetes Úr,

Igen tisztelt Kedves Barátom Uram!

Rávettem még egyszer utoljára a' fejemet a' Lant kiadására; s' ezennel — elébb mint sem itt még valaki látta volna — épen is alkalom adódván bátor vagyok az idezárt példánnyal kedveskedni, a többi 8-nak, (me)lyek T. T. Bajza, Döbrentei, Fáy András, Helmeczy, Galvácsy urak és a' Rajz- és Honi Mívész kiadójának, és gr. Széchenyinek szóllanak, tisztelem mellett általadásokat barátságos bizodalommal kérvén. Gróf Széchenyinek különösen nagyon szeretném mentül elébb kezibe juttatni, nehogy a hozzá intézett vers elébb találjon más gyűjteményben megjelenni; mert a vers írótól mások is elkérték munkáját.

Bátorságomról, hogy ennyinek szétküldöztetésével alkalmatlankodom, alázatos engedelmet kérve, becses batárságába zárt változhatatlan tisztelettel vagyok A' Tekintetes Úrnak

Debr. 23-a Jul. 1835.

alázatos szolgája
Péczyel Jó'sef.

IV.

Tekintetes Ur,

Tisztelt Kedves Barátom Úram!

Méltóztassék mindeneknek előtte új díszes hivatalával, mint a' közbizodalom érdemlett megtiszteltetéséből származott szives örööm kinyilatkoztatását elfogadni; azután megbocsátani, hogy ezen kéziratot, — melynek újabb megnézésében több bajaim közt szemem' gyengésége is egy kevés hátráltatott — már egyenesen oda utasítsam.

A' Lantról kedvező nyilatkozása igen kellemetes és hatós antidotum vólt az azon gyűjtemény folytatása alatt, különösen itt helyben nyelt sok méreg ellen. A Magyar Historia Literaria' készülöbelétének nagyon örvendek; kincset fog abban Édes Hazánk nyerni, hasonlót a' Handbuchhoz; részemről is a' mit elősegelésére tehetek, szivesen cselekszem, s' jövő Pesti vásárra reményilem felküldhetem a kívánt adatokat. Nagybecsü barátságába zárt, teljes tisztelettel vagyok a' Tekintetes Úrnak
Debreczen, Oct. 4 d. 1835.

alázatos szolgája, barátja
Péczyel Jó'sef.

Kívül: Tekintetes Schedel Ferencz Úrnak, mint a M. Tudós Társaság Titoknokának megkülönböztetett tisztelettel
Nákó- elébb Derra-ház.

Pesten.

V.

Tekintetes Úr!

Most kapom vissza az ide zárt *Levéltöredéket* Helmeczy Úrtól, hogy Censora Stankovich Püspök Úr a *Társalkodó*ban semmi módon kijöni nem engedi. Esedezem, méltóztassék a' Tek. Úr valamelyik Hirlapszerkesztetőt — kinek nem St. vólna Censora — megpróbálni, ha

kijöhetne. Drescher Úr, mióta Historiai munkámat revideálta, jó emberem; talán Ő, ha valamelyik Hirlapnak censora, értem is tenne valamit. Ideje volna már egyszer, hogy lássa a világ, egy ily nagy tudományos intézetben, mint ez a mienk, mik is történnek; s' esmerje némely vonalokban legalább azon Urakat, kik legközelebb itt helyben, de azon kívül is az egész széles M. Hazában minden szépet, jót, ha új, 's megfordítva, még csirájában megfojtani igyekeznek, kik közelebb elhallgatták a' Lantot is, 's annyi derék Új író, élőt és holtat, messze elágadzott társaik által megpiszkoltattak, mert magok, csak irniok se kelljen inkább piszkolásmesterségökkel is felhagynak. Az irottakért mind egy betűig jót állók, ha kívántatni fog, nevemmel is, azonba — mivel ezen ügy bár az egész közönséges is, de közelebb engemet illet, szeretném ha nevem nem tudatnék.

A' szükséges adatokat mégsem szerezhettem öszve, de fogok velek, — a' mire mehetek — bizonyosan szolgálni, mind a mellett, hogy — mit felette fájdalmas részvéttel olvasék — a Lit. Historia kijövele ez úttal elmaradt. Alázatos tiszt. vagyok

Debr. Dec. 2 d. 1835.

al. sz. b. P. J. mk.

Nem tudhatván.

VI.

Tekintetes Úr,

Igen Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Nagyon le vagyok kötelezve a' töredék' közléséért; méltóztassék érette alázatos köszönetemet elfogadni. Azóita ugyan van mozgás, lótás, futás, tanakodás, titkos acsarkodás; de mind ez előttem nem váratlan; mindenre kész vagyok a jó ügyért, 's ha ez úttal — mi itt még ily igazságos ügyben is nem könnyü — győzedelmeskedem: úgy le van törve szarvok. Szükségtelenül azonban nagyobb crisisre kitenni magam nem akarván, újra is az barátságos kérésem, hogy nevem, a' meddig lehet, titokban tartassék, 's in casu extremae necessitatis — miről magamat azonnal egy pár sorban tudósíttatni esedezem — csak annyi jelentessék ki, hogy én küldtem fel, én állottam jót nevemmel az írottak' igazságáért, hogy így nekem a' körülményekhez képest mindég fen maradjon, választani: magamat nevezem-e, vagy más valakit, mert van a' ki nevével kész kölcsönözni — a' kérdéses czikk írójának.

Nem kételkedem, hogy a' Tekintetes Urak, Pest' lelkes írói, a' Honi Literatura, Világosodás, szabadabb szellem meleg pártolói, részint tisztelt Barátim, ezen magában csekély dolognak, az innen következhetőkre nézve egész fontosságát állaltják; 's hogyha én ebben veszték, csak a' közügy veszt, 's általa ki tudja? hány esztendővel ismét hátrább vettetik nagy hatású városunkban: azért meg vagyok győződve eleven résztvevőkről, 's ha kívántatni fog, pártolásukról, mit bátor vagyok kérni. Minél több feől, 's több módon nyilatkozik a' köz vélekedés: annál kevésbé merik ellenfeleimet a' Felsőbb iskolai Directionál a rokon gondolkozásuak pártolni. Collegáim annyival inkább ellenem vagynak dühödve,

mert a' mit ők nekem adtak felszólításom letartóztatásával én azt nekik kettős mértékben visszaadtam az Ifjuság előtt, egy második, ők ugyan egy szóval sem sértő, de tekintetöket megtapodó felszólítással, melyet én — midőn értésemre esett, hogy nagy tűzzel vestigálják, az Ifjuságot vallatják, zaklatják érte — magam tüstént közlöttem velek, 's tudokra adtam, hogy sajnálom, hogy legelébb is, ha tudni akarták, hozzám nem folyamodtak, mert előre feltehették vala, hogy a' mit én nyilván (nem titkon mint ők) tettem, az egész Ifjussággal közlöttem, az oskolában házról házra meghordoztattam, abból titkot csinálni szándékom nem volt, 's következeit magamra vállalom. Ez az én bátorságom 's az, hogy minden terrorismusok sem viheté véghez, hogy ujabban többek ne prae-numeraljanak nálam, igen ingerli őket. Ha a' töredékre felelnek, akkor ezen 2 d. felszólítást is közölni fogom, most még vele önként hallgatok, elég, hogy általa az Ifjuság előtt becsütem' vindicáltam, 's az ügy' általános elestét vagy elakasztatását meggátoltam.

De majd sokkal is terhelem a' Tekintetes Urat; méltóztassék bátorságomat megbocsátani, Barátságát, pártolását tőlem meg nem vonni: ki változhatatlan tisztéttem maradtam

Tekintetes Úrnak
Debr. Decz, 30 d. 1835.

alázatos szolgálója
P. J.

VII.

Tekintetes Úr,
Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Küldöm a' Professoratus *Feleletét*, 's az én arra készített *Feleletem'* kivonatját, Pesti jó barátaim' informatiójára, mert világ elibe eresztéséről, a' Superintend. Consistorium tegnapi napon másodizben megújított szinte 2 órai ostromló, ellenállhatatlan kérelmére lemondottam. Részemről igen nagy áldozat már az is, hogy úgy írtam; még nagyobb, hogy azt sem közlöm: különben azt. hiszem, a' Professoratus *Felelete* magában hordja czáfolatát; a Gyűlésben közönségesen is kimondatott: hogy a' publica opinio mellettem van; ez nekem, 's hogy a' közügy veszekedésünkből minden esetre nyert, elég.

Nagy becsü barátságába zárt telyes tisztelettel maradtam
Debr. 19-a Jan. 1836.

tisztelő barátja
P. J.

Délután hozzám különösen is eljött megköszönni az Oskola' csendességéért, kimeléséért tett áldozatomat a' Generalis Notarius és egy Esperest.

VIII.

Tekintetes Úr,
Tisztelt Kedves Barátom Uram!

A' névkönyveket vettem; a' nékem küldöttet alázatosan köszönöm; a' többeket kézhez szolgáltattam.

Csokonai' emléke — kívül a' városon, sirja' helyén — már áll. Felállítása' dicsőségében osztozott az Ifjuság is, mely az ellenfél által elővett intriguek', terrorismus' ellenére is, folyvást adakozott. Gondolom lesznek mások, kik a' közönséget iránta értesítik. Személyem 's az ügy iránt mutatott szívességét, hathatós maga közbevételét a' Tek. Úrnak alázatosan köszönöm; méltóztassék velem is parancsolni.

A' Magyar Historia' első Periodusát — III. Andrásig — már elvégeztem; reményilem még ezen esztendőben — ha csak, mint eddig, egészség változás, sok mindenféle baj meg nem gátolnak — a' másodikat is elkészíthetem, 's akkor haladék nélkül Censurára adom: de hová? ez a' nagy kérdés. Előbb itt megpróbálom; ha nem boldogulok, bátor vagyok előre a' Tekintetes Úr nagy becsü barátságára, 's már tapasztalt hathatós segedelmére számolni.

Becses hajlandóságába ajánlott változhatatlan tisztelettel maradtam a' tek. Úrnak

Debreczen Aug. 16 d. 1836.

alázatos szolgája
Péczy József.

Kivül: Tekintetes Tüdös Schedel Ferencz Úrnak, a' M. T. Társaság e. i. Titoknokának s. a. t. alázatos tisztelettel. Kigó utca 403. sz. Pesten.

IX.

Igen Tisztelt Kedves Barátom!

Ha meglepő volt előttem a' Rajzolatokban rendes taggá választásomat olvasnom, még inkább az volt abból, miután bizonyosnak tartám kijátszattatásomat későbbben Kegyed' becses leveléből értenem. Különben a' dolog nem nagyon szomorít; mert — a' mi fő — nekem így is épen fenmarad a' közjóra munkálkodhatnom; A' tiszteletet, kivált tisztelt Férjfiaktól, ha önként jön, szeretem, becsüöm, de utána sovárgó soha nem voltam; 's hogy itt — mint nem kétlem — többen fognak antipodeseink közzül rajta tombolni, azért előre kármentesítve vagyok oly annyi Érdemes Férjfiak' kedvező ítélete, barátságos részvéte által. Az pedig valóságos nyereség reám nézve e' kedvetlen történetben, hogy ez szolgáltatott épen nekem alkalmat jobban is meggyőződnöm Kegyed' irántam eddig is hitt, tapasztalt 's — Szívből irom — igen nagyra becsült barátságáról.

A' Historia' első része már vi'sgálat alatt van; 's rajta leszek, hogy minél előbb világot láthasson.

Szives tiszteletem 's köszönetem jelente, ösmert és nem ösmert Jóakaróimnak, Barátimnak, kik kegyökre méltattak, változhatatlan tisztelettel maradtam

Tisztelt Kedves Barátom Uramnak

Debreczen Sept. 24 d. 1836.

alázatos szolgája, barátja
Péczy József.

X.

Tekintetes Úr,

Igen Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Sietek az első postával örömmel válatukon, 's előmozdítására — a mennyire időm 's csekély lehetőségem engedendik, — készségemet jelenteni. A' kijelölt munkák közül csak Kliot bírám; de azonnal meghozatám a' más kettőt is: 's bár nagyon el vagyok foglalva hivatalomon kívül — melynek a tanítás, közönséges leczkék könnyebb, kevésbé lelket, időt ölt oldala; mos is mikor ezen levelem írásához kezdék, két heti szinte mindennapi üléseink után, a' nyugalomra rendelt Vasárnap ellent nem állva szólíttatom Gyűlésbe — historiai munkámmal is, melyben a' vacatióban gyengélkedésem miá nem sokat haladtam: a' Mercurnak minden esetre, a' Világ' Historiájának ha más nem vállalkoznék ajánlom, mint kívánni méltóztatik rövid recensioját. Hogy Klióhoz nem kívánok nyúlni, oka a' Szerzővel némi kellemetlen öszvejövelem. Az Athenaeumban közölhető apróbb dolgozásaim nincsenek; hanem a' már kész Magyar Historiából néhány töredékeket, mutatványul, nevet elhallgatva, közleni talán nem lesz érdektelen addig is, mig az egész munka megjelenhetne. Minthogy pedig sokat nem adhatok, hogy annak, a' mit adok, legalább a' hamar adás' becsze meglegyen: a' jövő héten ünnepekre meendő tanítványaink által mind a' Historiából néhány darabot, mind a' Mercur recensioját — ha csak lehet elkészítvén — felküldöm. Isten tartsa meg kegyeteket, sikeresítse szép vállalatunkat.

Debreczen Decz. 4 d. 1836

tisztelő barátja

P. J.

Kivül: Tekintetes Schedel Ferencz orvosdoktor és M. T. Társasági titoknok úrnak megkülönböztetett tisztelettel Pesten.

XI.

Tekintetes Úr!

Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Hova valami befolyásom van, az Athenaeumot már elébb, mintsem becses levelet vettem volna, megrendeltem, nevezetesen a' Casinonknak 's a' könyvtárunknak, amazt Postán, ezt Hartlebennél; az Ifjak közt is állítottam egy olvasó Társaságot, azok is megrendeltek, mint tudom, talán kettőt; többre azólta sem mehettem. Hihetetlen itt az apathia. Most én praenumeratiot indítottam Magyar Historiámra; csak magam Hallgatói többen vagynak 100-nál, az egész felső Ifjuság túlhaladja az 500-at: 's ki hinné, hogy mindössze 15 előfizető találkozott közöttök? Bizonytalanságban vagyok: az Innepek előtt Legatusok által küldött csomó — recensio és mutatványok a' Magyar Historiából — kézhez jutott-e? Megelégedéssel olvastam az Athenaeum 4 első számját; Figyelmezőt még nem láttam; sok szerencsét, hosszú és vidám életet kívánok mindkettőnek.

Bezzeg, ha valami nagy titkunk lett volna, az egész világ megtudhatta volna. Közelebbi becses levele bepecsétéletlen jött; itt Debreczenben a' Postahivatal pecsételte le, úgy — amtlich versiegelt — küldte hozzám.

Most én is egy barátságos kéréssel bátorlankodom alkalmatlankodni, hogy t. i. az ide zárt Jelentésnél fogva az előfizetést — ha lesz mit — elfogadni, igyekezeteimet azzal pártolni, elősegélni méltóztassék. Most irtam Helmeczy Úrnak is, az *Értesítő*ben leendő hirdetés iránt, e' szerént ha a' felküldött mutatványokra kerül a sor az Athenaeumban, már jobb lesz nevemnek megneveztetni.

Eggenberger Úr most küldte meg számadását, ebben látom, hogy 1833. Ápr. 17 d. Kedves Barátom Uram kezínél tett le 20 f 53 krt; ha így: az Előfizetési Pénzzel együtt ezt is egyszersmind csak a Pesti vásárosok útján kérem kezemhez küldetni vagy két jó Barátomat megkértem, hogy a' netalán gyűlendő pénzt, mint legbiztosabb helyre kedves Barátom Uram kezéhez küldjék; küldenek-e nem tudom, de ha küldenek, méltóztassék megbocsátani, hogy engedelmet előre ki nem kérve ezt tenni merészeltem; 's a' pénzt átvévén, legyen szives a' többivel elküldeni.

Nemörömet újítom meg fájdalmát, a' vallott nagy veszésre vissza emlékeztetés által: de még sem áihatom meg, hogy ki ne jelentsem a' legelvenebb, szives részvéteimet. Vigasztalást nem nyújthatva, csak azt kívánhatom, hogy az idő enyhítse fájdalmát.

Nagybecsű barátságába zárt, változhatatlan tisztelettel maradtam
Debr. Jan 16 d. 1837.

al. sz. b.

P. J.

A két ide zárt levél mentül előbbi elküldését alázatosan kérem.

XII.

Tekintetes Úr,

Igen tisztelt Barátom Uram!

Figyelmeztetését nem csak rossz néven nem veszem, de igen lekötöztetnek érzem magamat általa. Megesmerem, hibáztam, 's hibám épen onnan eredett, honnan magyarázni méltóztatik, azt adni kellett néhány sebre, hogy ne fájjanak annyira, bal'samot akartam önteni; 's megvallom, miután több megróvni valókat találtam a' munkában, szinte erőnek erejével kerestem, mit dicsérhetnék benne, hogy ne láttassam csak gáncsoskodni, gyaláznai akarni. A projectalt változtatásokon telyesen megnyugszom, 's oly szerkesztőknek, kik ily figyelemmel, crissel végig nézik a' folyó iratjokban közlendő darabokat, sohasem szégyenlem dolgozásomat, — kivált, az oly futva írottat, mint a' közelebbi — ítéletőknek alávetni. Legyen tehát, ha tetszik, még kevesebb, mint projectalni méltóztatnak, elől a' köz méltánylást talált, becses helyett: köz kézen forgó, hasznos — a' köz kézen forgó, azt tartom még kevesebb, mint a' projectalt kedvet talált 's hogy a' gazdagította is kimaradjon: lehetne talán így: *melynek már eddig is annyi, köz kézen forgó, hasznos munkát köszön nemzeti literaturánk.* Ha a' köz kézen forgót is sokának, az is kimaradhat. Ha az *annyinál* helyesebbnek itélik, lehet több is. A' *tiszta Magyarság* maradjon ki. Hasonlóképen a' *jeles* is, 's ne tétessék helyibe semmi, hanem legyen csak magában: Ennyit figyelmeztetésül az olvasni szeretők

s. a. t. *Harag és párt nélkül* színt, maradjon ki. Ha *nagyobb tökéletességet* jobbnak látják felcserélni *újabb ajánlást*-al, azt sem bánom.

A' Töredékekkel méltóztassák azt tenni, a' mit jónak látnak, 's a' több közzül csak azt közleni, melyet legérdemesebbnek ítélnék a' közlésre.

Fogadják el mindhárman szíves köszönetemet ez egyenes, nyílt bánásukért, 's őszinte tiszteletemet, melylyel vagyok külön, külön mind hármójoknak 's

Igen Tisztelt Barátom Uramnak

Debr. Jan. 22 d. 1837.

alázatos szolgája, barátja

P. J.

A' vásárosok által küldött levelem azólta reményem megérkezett.

Kívül: Tekintetes Schedel Ferencz M. T. Társasági Titoknok Úrnak Pesten.

XIII.

Tekintetes Úr,

Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Tek. Fényes Elek úrnak, 5 első Darab Magyar Statisticájáért adós lévén 10 ezüst forinttal, 's a' pénzküldést diákok által bátorságosnak nem tartván: bátorkodom alázatosan megkérni a' Tekintetes Urat, hogy az Eggenbergertől kezínél letett summácskát annyira kipótolván, méltóztatnék, nyugtatvány mellett Tek. Fényes Elek Úrnak a' 10 pftot kifizetni, 's a' Historiára gyűlt vagy gyűlendő pénzből levonni; hogyha pedig ezen úton semmi nem gyűlne, vásárkor innen fogom ezer köszönettel megküldeni.

A' Töredékek közlését alázatosan köszönöm; Lassú recenziójából látom, kihagyta a' censura, a' miért lehetett volna épen a' szerzőnek leginkább pirulni, mint hazafinak és mint Literatornak. Nagyon characterisans censorankra nézve.

Nagybecsű barátságába zárt, változhatatlan tisztelettel maradtam

Debr. Febr. 22 d. 1837.

alázatos szolgája, barátja

Péczely József

Kívül: Tek. Schedel Ferencz Orvos Doktor és M. T. Társasági Titoknok Úrnak telyes tisztelettel Kígyó utsza 403. Pesten.

XIV.

Tekintetes Úr,

Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Az előfizetők' gyűjtése körüli szíves fáradozását alázatosan köszönöm; Szent Györgyig még el lehet fogadni az előfizetést, noha már itt, a' határ- József nap' elmúltával, berkesztettem; rövid nap indulnak onnan ide vásárra; valamely biztos alkalom által, a' mi addig gyűl, instálom kezemhez küldetni, kifogván a' Fényes Úrnak fizetett, mit alázatosan köszönök. Tartozásról pedig szó sem lehet, 's barátságosan kérem, hogy

ne is legyen többet; én tartom szerencsémnek, hogy adósságomból csak valamely részecskét is leróvhattam; bár többekkel is szolgálhattam volna, de annyi az oskolai mindenféle bajjal elfoglaltatásom, hogy Historiámnak is csak lopom az időt. Bajkay Úrnak, ha találkoznand kegyed vele, baráti tisztelem 's a' gyűjtött előfizetőkért 's kezemhez küldött pénzéért alázatos köszönetemet méltóztassék általadni.

Jobb szemet, egészséget kívánva becses hajlandóságiba rekesztett, változhatatlan tisztelettel maradtam

Debreczen Ápr. 4 d. 1837.

Igen tisztelt Kedves Barátom Uramnak

alázatos szolgálja barátja
Péczely József

A' Historia' nyomtatása megakadt a' papirnak Typographiánkban telyes elfogyása miá; a' napokban maga ment Typographusunk sürgetni csomóit, nem tudván mire vélni a' dolgot; gondolom a' mostani rossz út, 's a' tavalyi nagy szárazság együtt a gátló ok.

Kívül: Tek. Schedel Ferencz Úrnak Kígyó utsza 403. Pesten.

XV.

Tekintetes Úr,

Tisztelt Barátom Uram!

Szeretném tudni az előfizetési felszólítás' sikerét, hogy a' küldendő példányok számát tudhassam. Bátorkodtam annál fogva a' levelem' megadó innepi követet Kedves Barátom Uramhoz útasítani, ki rövid nap visszatérvén, a' pénzt is, ha lesz küldeni való, által veszi. Munkám első darabjából már csak a' két utolsó árkus hibázik; a' papiros, minthogy az ívek száma vélnél többre telt, elég nem lett; a' mi papiros jött, nem egyezett az elsővel, így várakozni kell, míg az elébbi papirosmalomból, hasonló érkezik, mihelyt kijön, repítem. Telyes tisztelettel maradtam Tisztelt Kedves Barátom Uramnak

Debr. Máj. 6 d. 1837.

alázatos szolgálja
Péczely József.

XVI.

Tekintetes Úr,

Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Academiai képviselő, Kis Bálint Úr, Jó barátom, magának szép tehetégeihez illőbb, nagyobb mezőt keresni tőlünk Pestre készülvén, meg nem állhatom, hogy Tisztelt Kedves Barátom Uramnak ne ajánljam, nem csak, mint igen jeles művészt, hanem azon feljül mint különösen derék jó hazafit is. Kossút Úrban, kinek mély fájdalommal hallánk nem egészen váratlan esetét, igen sokat veszített, mert szíves vala megígérni, hogy ismeretséget fog néki szerezni a főváros jelesebb férfaiival, mire kezdő mívésznek, ki nem akar a' mindennapiság' országútán maradni, multhatatlan szüksége. Ő már ezt nem teheti, Kedves Barátom Uram, méltóztassék

mint barátja, mint hallom, elfogattatásakor is laktársa a deréknek, ezt helyette tenni. Mit vele teend, én is lekötelezettje leszek érte, ki becses barátságába rekesztett, megkülönböztetett tisztelettel maradtam

Tisztelt Kedves Barátom Uramnak
Debreczen, Máj. 16 d. 1837.

alázatos szolgálja
Péczyel Jó'sef.

Tekintetes Tudós Schedel Ferencz Úrnak barátságos tisztelettel Kigyó-
utsza 403. Pesten.

XVII.

Tekintetes Úr,
Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Szivemből sajnálom szeme gyengélkedését; az Isten mentül eiebb gyógyítsa; soká, soká akarnánk még annak a' haza' és literatura' barátjai hasznát venni. Most egy ideig minden módon kimélni: ez a legbizonyosabb orvossága.

A' pénzt, 34 f 14 krt, mely az Ath. hivatalánál, ugyancsak 33 f 34 xrt pp. mely T. Kossár Úrnál Historiámra előfizetett, vettem alázatos köszönettel; vettem, de nem köszönettel, a' Mercur' recensiójáért küldött 2 f 15 xrt, és ezt ha ki nem fogja Kedves Barátom Uram, a' netalán még később gyűlendő pénzből, bizonyosan vissza küldöm, mert, mint előre megírá, sehogy el nem fogadom. Sajnálom, hogy gyenge szemmel érettem is terhelni kellett magát Kedves Barátom Uramnak; az írt, hátralevő számadás maradhat akármikorra, csak én ne legyek már adós! A' Historia még is késik a' papiros miá, mihelyt megjelen, küldöm a' Komáromba szállókkal együtt. Hogy az Ath. hivatala a' praenumerálással megelőzött: másik barátságatlanság; mert ha soha érettem nem fáradozott volna is, szándékom volt kedveskedni, 's most ez nem kedveskedés hanem kötelesség. Új előfizetőket szerezni a' jövő félelre kedves kötelességem lesz. Teljes tisztelettel vagyok

Debr. Máj 24 d. 1837.

alázatos szolgálja, barátja
Péczyel Jó'sef.

A Praenumeransokat nem szándékom kinyomtatni; azért nevökre semmi szükségem. Az előfizetést már bezártam, azért többek elfogadásával ne méltóztassék magokat fárasztani.

XVIII.

Tekintetes Úr,
Igen tisztelt Barátom Uram!

Majd észre se vevém, hogy a' Várad Úr' munkája' megszerzésére szabott 2 hónap eltelt. Ezennel küldöm vissza a' reá tett rövid, de reményem, kielégítő itélettel. Nem érdemlette azon 31 xrt, melyet a' taxaláshoz igen jól értő Gyorskocsin érette fizettem; még inkább nem az időt, melyet keresztül — nem mondom studirozására — csak forgatására fordítottam.

Sajnálom a Társaságot, hogy most vissza kapása hihetően néhány xrxjába fog fájni, melyeket soha vissza nem kap: de sokaltam várni a vásári alkalmat; azért bíztam — más mód nem lévén a' gyorszsekérre.

A' Magyar Historia' első darabja bevégzetett valahára; mihelyt kiszárad és bekötthetett, repitem széljel; becses ajánlatához képest bátor leszek a' komáromi csomót is oda utasítani. Most az alázatos kéréssem, méltóztatnék a' 2d. darabról szóló (tulsó lapon olvasható) tudósításomat, 's a' töredékeket, ha méltónak találándja, becses lapjaiban minél előbb közleni. Helmeczi Úrnak is küldök néhány mutatványt, minthogy az első darabból, kéréssem nélkül is szíves volt, néhány apróságokat közleni, melyek a' Praenumeráltató lapon állottak. Az Athenaeumban Mátyást választottam, minthogy ebbe legtöbb literarium jön bele. Az Athenaeumnak igyekeztem új olvasókat szerezni; több ifjakat névszerint megszólítottam: de úgy látom most némelyeket az új Hírnök is elfoglalt.

Az ide zártak kézhez küldéséért esedezve becses barátságába zárt, telyes tisztelettel maradtam

Debr. Jul. 2 d. 1837.

alázatos szolgálja

P. J.

XIX.

Tekintetes Úr,

Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Minapi levelem' igen sietve írván, kételkedem, hogy nem tévesztetem-e a' *Magyarok' Történetei* 2d. darabja ára' megszabásában. Az előfizetők reménységem felett gyűlvén, árát az elsőhöz képest nem feljebb, hanem alább vala szándékom határozni, t. i.

Sz. Mihály napig a' 2-dik darabét külön 1 f. 36 xrra, az elsővel együtt 2 f. 40 xr (Velin 4 f. pp.) Sz. Mihály nap után a' 2d. darab ára lessz 2 f. 6 xr; a' kettőe együtt 3 f. 12 xr. pp. — Ha tehát még ki nem volna nyomtatva, instálom így igazítani, ha pedig már későn járnék, következő számban, mint tévesztés' helyrehozatalát kitétetni.

Nincs időm, hogy Tek. Helmeczy Úrnak külön írjak, mert a postát már elszalasztottam, 's félek nehogy a' gyorskocsit is elszalasszam: könyörgöm azért csak ezen levélkémnek, alázatos tiszteletem mellett, közöltetéséért, hogy tudósítását ehhez képest, igazítani méltóztatnék.

Bocsánatért esedezve kettős alkalmatlankodásomért mind két részről, telyes tisztelettel vagyok a'

Tekintetes Úrnak

Debr. Jul. 12 d. 1837.

alázatos szolgálja

Péczeiy József.

XX.

Tekintetes Úr,

Igen tisztelt Barátom Uram!

Vagyon szerencsém küldeni a' hátramaradt 3 velin példányt (3 Németivel), s ha már praenumerálásukkal kedveskedésemnek eleit

venni méltóztattak, méltóztassák legalább megengedni, hogy a' tartozott tiszteletpéldányt ide rekeszthessem; mely ezeken kívül 7 példány, mind velin, melyeket az illető helyekre elküldetni esedezem. Bátor vagyok ujlag kérdezni: megvagyának-e az Academia könyvtárában az általam eddig kiadott munkák? mert tőlünk 5 példányt, már most 6-ot, mindég lefoglalnak; jut-e ebből az Academiának és a' Nemzeti Muzeumnak? nem tudjuk. Mindkettőnek ezer örömmel szolgállok, mihelyt megtudom, hogy nincsenek meg.

Kossár Uréit, itt lévén a' vásár, egyenesen fogom küldeni Komáromba. Telyes tisztelettel maradtam
Debr. Jul. 17 d. 1837.

alázatos szolgálja
P. J.

XXI.

Tekintetes Úr,
Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Jul. 4 d. majd 12 d. küldtem egy-egy csomót; hogy az első kézhez ment, látom a' Jelenkorban közlött annonceból 's töredékekből. A' második (melyben a' praenumerált közönséges példányok, 's mellettek azon kérésem volt, hogy a' Historia' publicált ára (melyet tévedésből tettem annyira) igazíttatnék meg mind a' Jelenkor' Értesítőjében, mind-akkor még azt gondolván, hogy az Athen. is közöl annonce-okat — az Athenaeumban ment-e kézhez vagy nem, máig sem tudom; minthogy az igazítás mind ekkorig elmaradt. Most tehát kettő alázatos kérésem 1. hogy egy pár sorban tudósítani méltóztassék kézhez ment-e a' csomó? 2. hogy az igazítás már, — ha akkor mindjárt, a' mikor még error calaminak mehetett volna, meg nem jelent — maradjon el egészen; hagyom a' praenumeratiot, a' mint az Értesítő először adá. Így legalább mind magamat, mind a' közönséget a zavartól megkímélem, mi ily késő igazítással elkerülhetetlen lenne, ki vévén észre, ki nem, 's egyik így, másik úgy praenumerálandván.

Későbbben általadtam egy harmadik csomót is — csupa velin példányokat — Csatho Úrnak, de azok, a' mint hallom a' többi Pestre szántakkal együtt, alkalom nem léte miatt, még is itt vesztegelnek. Szeretném tudni a' tőlünk szerzőktől kivánni szokott eddig 5, most már 6 példányban beleértetik-e a' M. Akademiának és a' Nemzeti Muzeumnak adandó. Bírják-e az általam kiadott könyveket? ha nem: mind kettőnek, mind egyszersmind meg fogom küldeni, 's eddig is mindég megküldöttem volna, ha azt nem hiszem, hogy az 5-ből mindeniknek jut.

Az Athen. számára küldött töredékeket — szabad legyen baráti bizodalmas ohajtásom kijelenteni — szeretném minél előbb közölve látni.

Nagy becsü barátságába zárt, telyes tiszt. vagyok
Debr. Jul 30 d. 1837.

alázatos szolgálja
P. J. m. k.

Tekintetes Tudós Schedel Ferencz Úrnak Pesten.

XXII.

Tekintetes Úr,
Tisztelt Kedves Barátom!

A' tegnap érkezett 6d. sz. Figyelmezőben Magyar Historiám 2d. darabjáról hogy emlékezni méltóztatott, alázatosan köszönöm; de hogy 20—25 ívre tétetett, az engem magamat magammal hazugságba hoz, utóbb az mondatván, hogy több mint 10 ívvel szaporodott a munka, nem tudom, hogy esett azon tévesztés, mert én sohasem irtam, 's a' munka előre is tudom, hogy sokkal több lesz. Bátor vagyok azért alázatosan megkérni, hogy ezen hibát, mely engem a' közönség előtt kellemetlen színbe helyeztet, 's munkámat aránytalanul drágának tekinteti, minél előbb megigazítani, 's 28—30 ívet tenni méltóztassék; 's ez talán legjobb móddal megeshetnék a' töredékek' közlése alkalmával.

A' napokban némely Pesti 5 d. évi Orvosi Tudományhallgatók jelen lévén leczkémen, tőlök hallottam, hogy T. Bajza és Czuczor Urak Debreczenbe volnának, vagy lettek volna. Ez ha úgy volna 's nekem hozzájuk szerencsém nem lehetett volna, felette sajnálnám.

Telyes tisztelettel maradtam

Debr. Aug 14 d 1837.

A' Tekintetes Úrnak

alázatos szolgálja
Péczy József,

U. i. Helmeczy Úr sok változtatással és igen csonkán adá mutatóványaimat.

XXIII.

Tekintetes Titoknok Úr!

Ő Excellentiája a' Nagy Méltóságú Elnök Úr méltóztatott a' m. t. társaság' historiai osztályában vidéki 4-dik rendes taggá közelebb lett kineveztetésemet tudtomra adni, egyszersmind kötelességemmé tenni, hogy nyilatkozásomat minél előbb Tekintetes Titoknok Úrnak küldeném be. Sietek annál fogva megkérni a' Tekintetes Urat, hogy először is örömemet e' megkülömböztetésen, tisztelet- és hála-érzeteimet azon tudományrang-születéssel fénylő férfiak iránt, kiknek felőlem kedvező ítéletnek kell azt egyedül köszönnöm, azután okaimat, melyek elválásában gátolnak, Ő Excellentiájának 's a' tisztelt t. társaságnak előterjeszteni méltóztassék. Hivatalom igen elfoglal, el kivált most, midőn épen ezen esztendőben a' Rectorság is rám kerül; 's csak mostanában a' közönség' bizodalma egy egészen új, külömben előttem igen kellemes, állandó terhet is tett — a' hazai történetek' tanítását — vállaimra. De ettől megválva is, sem hivatalom' természete, sem gyenge, kivált úton változó egészségem nem engedik reménylenem, hogy a' t. társaság' munkálatiban személyesen részt venni annyiszor, a' hányszor én óhajtanám, 's talán, a' rendes tagság' elválása esetében múlhatatlanul kellene, a' t. társaság' 's nemzeti magasb művelődés' gyűlpontján, hazánk' fővárosában megjelenhessek; 's mintsem csak félig töltsem be, inkább el sem fogadom

helyemet. Egyébiránt a' t. társaság' javát, becsületét, a' nemzeti litera-
tura' virágzását, a' mennyire egésségem, erőm, hivatalos gondjaim enge-
dendik, ezután is, mint eddig, előmozdítani hazafui szent kötelességem-
nek fogom tartani: ki magamat a' t. társaság mélyen tisztelt minden
úri tagjai kegyébe, hajlandóságába továbbra is alázatosan ajánlva, meg-
különböztetett tisztelettel maradtam

Tekintetes Titoknok Úrnak
Debreczen, Sept. 16 d. 1837.

alázatos szolgája
Péczy József.

BALKÁNYI KÁLMÁN.

RADVÁNYI VERSESKÖNYVEK.

(Harmadik közlemény.)

A FOLIO-KÖTET VERSEI.

1714—1776.

I.

Az Éva almájának eredete s értelme.

Ez már régi kérdés s rendes feszegetés,
Hogy midőn Édenben lőn első teremtés —
Vajjon mi lehetett Évának almája?
Ama híres gyümölcs, természet csudája,
Jónak és gonosznak tanító plántája,
Egy szóval: Istennek titkos almája.
Ebben botránkoztak világiak s szentek . . .
Sokan megbotlottak, sokan beléestek;
De én csak így viszem könnyű értelemmel,
Mivel a csudákat nem érem eszemmel,
Hogyha Ádám uram e titkos almára
Vágyván, nem veit volna abból a fogára —
Talán nem írhatnám most Éva napjára,
Hogy sok áldás szálljon *Prónay Évára*.

Ezért pálczakötőt várok nagyasszonyom,
S addig is kacsóját ezerszer csókolom.

Barcsay kapitány.

(A kötet 6. lapján.)

II.

*Egy vadászat a XVIII. sz. közepe táján.*¹

— Radvánszky János verse, 1755-ből. —

1. Kazán a vadászok mondják egykor reggel,
Mihez kelljen nyúlni és ugyan mi véggel?
Egyezik a tanács: menjünk reménységgel
Nyulazni, csak közöl jövönk nyereséggel.

¹ E cím a kiadótól való.